

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

219 ק"ספס בא תשס"ו ח' סיון 219

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: למה נוצר המוביל הארצי?

והנה לאחר שעם ישראל חזר לארצו והערב רב שהחל לשלוט במדינה החליט כי יהודים עם פאות הם גלותיים, ורצו לבנות מדינה ככל העמים, אותו ערב רב החליט לעשות תעלה שיביאו את המים מהכינרת לכול עם ישראל וקראו לפרויקט "המוביל ארצי" ומה הם עשו? אלו שרצו להעביר את עם ישראל על תורתו, הלכו והביאו את בארה של מרים לכול בית ובית ומה הם קיבלו? חחחחחח לאחר כחצי יובל הם קבלו תנועת ענק, סוחפת, וכובשת של חזרה בתשובה של רבבות יהודים המקיימים את הפסוק "הֲנֵה יָמִים בָּאִים נְאֻם אֲדֹנָי ה' וְהִשְׁלַחְתִּי רֶעֶב בְּאָרֶץ לֹא רָעַב לְלֶחֶם וְלֹא צָמְא לְמַיִם כִּי אִם לְשֹׁמֵעַ אֶת דְּבַרִּי ה'".

מסיים החתם סופר ואומר, שזהו שנאמר בתהילים (פרק ק"ו ו' ז'): "חֲטָאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הָעוֹיֵנוּ הִרְשָׁעֵנוּ, אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרִים לֹא הִשְׁפִּילוּ נַפְלְאוֹתֶיךָ לֹא זָכְרוּ אֶת רַב חֲסִדֶיךָ וַיִּמְרוּ עַל יָם בַּיָּם סוּף".

והנה הגמרא ביומא (לו:): מחלקת בין חטא לעוון, שחטא הוא בשוגג ואילו עוון הוא במזיד. "חטאנו עם אבותינו" כלומר, אצל אבותינו חוסר האמונה הוא בגדר חטא – שוגג, כיון שלא ידעו שכל ההסתר פנים הוא לעיניהם, אבל באמת הכל הוא לטובתם. אולם אבל אנחנו "העוינו הרשענו" אם אנחנו לא נאמין ולא נכיר כי כל הצרות והיסורים הם לטובתינו, תהיה עלינו תביעה מן השמים ויהיה זה בגדר של מזיד. משום שאנחנו כבר ראינו אצל אבותינו כיצד כל ההסתר פנים הוא בהשגחה פרטית לטובתנו ולישועתנו.

אומר דוד המלך: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֻלְמִים, אֲזַי יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וְלִשְׁוֹנֵנוּ רִנָּה... (תהילים קל"ו), כלומר לעתיד לבוא עם ביאת המשיח נדע ונכיר, כיצד כל הצרות ויסורים שעברנו, אפילו השואה האיומה, האינקוויזיציה, מסעות הצלב גזירות ת"ח ות"ט ושאר צרות קשות שעברו ישראל בגלות האחרונה, הכל היה בעצם "שחוק".

ולכן כל עם ישראל בליל הסדר לוקחים את המרור שהוא זכר לשעבוד שהיה במצרים, מנשקים אותו ומברכים עליו בשמחה "על אכילת מרור", כי אחר יציאת מצרים אנחנו מגיעים להכרה כי שעבוד מצרים היה בעצם שמחה גדולה.

מצרים היא סמל הכפירה, מלשון צר וצרות, לעומת זאת, על ירושלים נאמר במשנה באבות (פ"ה מ"ה): מעולם לא אמר אדם "צר לי המקום שאלין בירושלים". כיון שירושלים היא מקום האמונה, וכשאדם מאמין כלל לא צר לו ואל כואב לו.

"ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים".

מסביר רש"י מהו "התעללתי" "שחקתי", כלומר הקב"ה עשה צחוק ממצרים.

מסביר החתם סופר מהו השחוק שעשה הקב"ה למצרים, שבודאי כשהיו עם ישראל בשעבוד מצרים היה להם קושיות כיצד יכול להיות שעם ישראל אשר קיבלנו מאבותינו שאנחנו העם הנבחר, ככה משועבדים ומעונים בעבודות פרך?! ועוד למי? "ובני חם פוש ומצרים יפוט וכןען". שעם ישראל נתגלגל להשתעבד דוקא אצל זרעו של כנען שנתקלל "עבד עבדים יהיה לאחיו". ולא עוד אלא שמצרים היתה המדינה העשירה ביותר, שמכל העולם באו לקנות אוכל במצרים, ממילא היא התעשרה מאוד. מצרים באותה תקופה היתה האימפריה יותר מאשר ארה"ב כי היאט היתה האימפריה היחידה בעולם, כל האומות היו כפופים אליה.

האם זה שכרו של מי שמשמעבד בעם הנבחר?

אבל בסוף מה נתברר? שעם ישראל בעת עזיבתם ממצרים, נטלו את כל כספם של מצרים ועשו אותה כמצולה שאין בה דגים (ברכות ט:), וכך כל זמן שעם ישראל משתעבדים במצרים, הם רואים כיצד נכנס עוד ועוד כסף למצרים, ואותם משתעבדים רשעים מתעשרים, והעיניים שלהם יוצאות מחוריהן, אבל בסוף התברר שהכל היה צחוק אחד גדול, שכל הכסף נועד אך ורק עבור עם ישראל שיצאו "ברכוש גדול", וכל מה שנכנס למצרים היה בשביל ישראל.

וככה הקדוש ברוך הוא ממשיך ומתעלל בערב רב של היום, רוצים דוגמא? בספר 'נגיד ומצווה' שנכתב על ידי ר' יעקב צמח כששים שנה לאחר פטירת האריז"ל מסופר, שכאשר רצה האר"י הקדוש ללמד את תלמידו רבי חיים ויטל את תורת הקבלה, התלונן רבי חיים ויטל בפני האר"י הקדוש, כי הוא לא מצליח לזכור את לימודו. אז לקח אותו האר"י קדוש לטבריה ושם הם עלו על סירה וכשהגיעו לנקודה מסוימת בכינרת לקח האר"י כוס מילא אותה מים ונתן לרבי חיים ויטל לשתות ממנה, ומים אלו היו ממעינה של מרים (שלאחר הכניסה לארץ התמקמה בכינרת כמבואר במסכת שבת דף ל"ה) שסגולתן שמי ששותה מהם מתמלא בקדושה וזיכרון עצום, וככה רבי חיים ויטל במשך כשנה ועשרה חודשים לומד את כל תורת האריז"ל ומנחילה לדורות הבאים בספרי.

הגמרא בסוף מסכת מכות מספרת: שוב פעם אחת היו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם, כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: מקום שכתוב בו "והזר הקרב יומת" ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה?! אמר להן: לכך אני מצחק, דכתיב "ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיה", וכי מה ענין אוריה אצל זכריה? אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני? אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה, באוריה כתיב "לכן בגללכם ציון שדה תחרש", בזכריה כתיב "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים", עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. בלשון הזה אמרו לו: עקיבא ניחמתנו עקיבא ניחמתנו.

ורבי עקיבא מצחק. מה אתה מצחק? הוא אומר: "אתם לא מבינים? אם התקיים הצד הראשון של הנבואה, "שועלים הילכו בו", זה סימן שגם הצד השני של הנבואה יתקיים. הרי שועל הוא חיה ערמומית. היא מבקשת נמשל (משלי שועלים). השועל הוא רק המשל, זו רק ההתחלה. אם יש פה שועל, זה סימן שכל נבואות הנחמה של זכריה עוד תתקיימנה.

רבי עקיבא הגיע להשגה שכבר בגלות הוא רואה רק את "הצחוק", שהכל בעצם הוא טוב ואין הרע אלא ישועה עבורי.

הגמרא בגיטין (נו.) מספרת על מרתא בת בייתוס. הנסיכה, **אֲשֶׁר לֹא נִסְתָּה כִּף רַגְלָהּ הֵצִיג עַל הָאָרֶץ מֵהַתְּעַנֵּג וּמֵרָךְ** (כי תבוא כ"ח, נ"ו). מרתא, עשירת ירושלים, מעולם לא רצתה קושי. היא לא רצתה שעור כף רגלה יהפוך קשה אז היא הלכה רק על שטיחים מרופדים בביתה, ללא נעלים. הגמרא מספרת שבעלה אמר לה "מרתא, איך אני רוצה להיות כהן גדול. אבל אנחנו בייתוסים, אז אין לי סיכוי".

"למה אתה חושב שלילי? אני אקנה לך את התפקיד". זו היתה המציאות של סוף ימי בית שני, שהכהונה הגדולה כבר לא היתה בחלקם של הכהנים מזרע אהרון אלא נקנתה בכסף. הכסף היה הפתרון להכל.

כשהיא היתה רוצה לראות את בעלה הכהן בפעולה, איך היתה הולכת עד לבית המקדש והיא חלוצת נעלים? היו פורשים לה שטיחים עד בית המקדש, כדי שהיא תוכל לעשות לו "שלום" ולחזור.

אבל בכל בוקר, מול חלון הבית שלה, היה מישהו שמקלקל לה את הנוף? מי זה? רבי צדוק, אשר הגמרא מספרת עליו שבמשך ארבעים שנה היה צם כדי לבטל את גזירת חורבן בית המקדש. ומרוב צומות נעשה גופו רזה, כחוש בצורה מבהילה. עד כדי כך שבכל יום הוא מוצץ רק דבלה אחת (תאנה מיובשת) ורואים את עסיס הדבלה יורד במורד גרונו מרוב שהוא שקוף.

ומרתא לא היתה רוצה לראות את המראה הזה, היתה מגיפה את התריסים, סוגרת את החלונות בכדי שחלילה וחס לא יראו עיניה דבר רע, שיש איזה חסרון בעולם.

מסביר התפארת שלמה, שרבי צדוק שנעמד בחלונה של מרתא, בא ללמדה, שהעולם נבנה בצורה חסרה שתמיד צריך לשאוף לשלמות, כדי שהאדם יפנה ויתפלל לבורא עולם, שישלים לו את החסר.

אולם מרתא הכחישה זאת, היא מאמינה שלא חסר לה דבר, היא אינה צריכה לפנות לבורא עולם.

היא סוגרת את החלון, לא יכולה לסבול את המסר הזה ולא רוצה לראות את רבי צדוק.

ואז – מגיע המצור והרעב לירושלים. ימים קשים, והם קשים שבעתיים לאישה שכל חייה מכחישה את הקושי ומבקשת את הפינוק. והיא אומרת למשרת שלה "תביא לי

לחם לבן, טרי של היום". הולך לשוק וחוזר: "אזל", הוא אומר. "אבל יש לחם שחור".

"אז תביא שחור, אין ברירה". חוזר ואומר "אזל".

"אז אם אין ברירה, לך ל'ברירה הטבעית' ותביא לחם שעורים". חוזר: "גם אזל".

מה אתה, גולם? תביא מה שיש! פשוט מהפינוק האבסולוטי של האישה הזאת, המשרת איבד כל יוזמה.

"אין לי ברירה", היא אומרת. "אני צריכה לצאת לחפש אוכל". אבל אין לה נעלים וכשהיא יוצאת לחפש משהו לאכול היא דורכת על הדבלה המצוצה של רבי צדוק ומתה מהגועל. זה כמו לדרוך יחפה על חשופית בלילה (החילזון השקוף הזה. בררר).

כותב בספר תפארת שלמה, שאותה מרתא היא בעצם סמל של כלל ישראל, שרוצה ללכת על שטיחים ענוגים ללא כל קושי וצער, אבל כשמביטים בחלון רואים את רבי צדוק החולה, מציאות שלכאורה היא רעה.

אלא שהקב"ה הטביע בעולמו, שתמיד לאדם יהיה זה משהו שירצה אותו שיתגעגע אליו ולא יקבל אותו, וכל זה בשביל שיתלה את עיניו ובטחוננו בה! וכמו שאומרת הגמרא בשבת (לא.) שאת מהשאלות שנשאל האדם לאחר פטירתו בבית דין של מעלה: ציפית לישועה? ואין הכוונה רק לבנין בית המקדש ולישועה הכללית אלא גם לישועה הפרטית שלך, האמנת שהקב"ה יושיע אותך ויוציא אותם מהמצור.

אתה נמצא בבית והכל טוב ומצוין אבל תמיד שאתה מביט בחלון אתה רואה את רבי צדוק החולה, תמיד יש איזה משהו חסר, איך תמיד אומרים אי אפשר שהכל יהיה בסדר, תמיד בחתונה תצטרך לשבור כוס. תמיד יגיע האורח הקרציעה הזה, שאף אחד לא הזמין אותו, לא מוזמן, לא אהוב, לא רצוי והוא ישב ויעיר את ההערות שלו – וזה חלק מהשמחה! מפני שכך ברא הקב"ה בעולמו כדי שתמיד תפנה אליו ולא תשכח אותו.

הגמרא בברכות (לא:) אומרת: "אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה", תבין שאתה אף פעם לא במקסימום השמחה. תמיד משהו חסר וזה הדבר הכי נכון בעולם, כי רק כך אתה משאיר מקום לגאולה, שכתוב בה "אֵז יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוֹ". אז יימלא, כי השארת מקום, מקום למשהו נוסף.

חז"ל בברכות (סד.) אומרים, שכשהלוחמים היו מברכים זה את זה במילים "לך בשלום", הם לא היו חוזרים מהמלחמה. כשהם אמרו "לך לשלום", הם היו חוזרים שלמים ובריאים. שינוי באות אחת מחולל הבדל סמנטי כל כך קטן שמשפיע על העולם. זו פרשת מטות: מילים שאת אומרת, נדרים שאת נודרת, הם דיבורים שמטים ומשנים עולמות. כשאת אומרת למישהו "לך בשלום" – אתה בשלמות כבר, מה עוד נשאר לך להשלים. אבל "לך לשלום" – לך להשלמה מסוימת.

כותב השפת אמת (בא תרמ"ח) שיש בכח פרשיות הללו של סיפור יציאת מצרים שהלומד אותם נחשב לו כאילו היה בגלות ויצא ממנה, וכאילו עבר את כל יסורי הגלות, וכעין מה שמצינו במנחות (ק.), שכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וכל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב בחטאת, כך גם מי שעוסק בתורת גאולת מצרים, נחשב לו כאילו היה בגלות ובפועל והוא יצא ממנה. כיון שהוא הכניס לעצמו את המסר העיקרי שלך גאולת מצרים – האמונה, להכיר שכל השעבוד, כל הצרות ויסורים הם רק לנגד עינינו אבל האמת שהכל הוא טוב והוא ישועה עבורנו.

יהי רצון שיתקיים בנו בקרוב ממש "אז ימלא שחוק פינו" אמן ואמן.

ואז – מגיע המצור והרעב לירושלים. ימים קשים, והם קשים שבעתיים לאישה שכל חייה מכחישה את הקושי ומבקשת את הפינוק. והיא אומרת למשרת שלה "תביא לי